

ภาพสะท้อนของครูจากเพลงเทิดเกียรติคุณครูและคำขวัญวันครู

เพลงจัดได้ว่าเป็นวรรณกรรมแขนงหนึ่งที่ประกอบไปด้วยเนื้อร้องและทำนอง โดยถูกถ่ายทอดด้วยถ้อยคำที่มีความประณีตและกลั่นกรองมาเป็นอย่างดีเพื่อใช้สื่อความตามที่คุณแต่งต้องการ เพลงเป็นวรรณกรรมที่ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของมนุษย์ในรูปแบบหนึ่ง เพราะเพลงมีการใช้คำ วลี หรือประโยคเพื่อสื่อความหมายแสดงอารมณ์ความรู้สึกหรือประสบการณ์ต่างๆของผู้แต่งได้ดี วรรณกรรมเพลงจึงทำหน้าที่บอกเล่าเรื่องราว เช่นเดียวกับวรรณกรรมประเภทอื่นๆ

วรรณกรรมเพลงมีหน้าที่หลักเพื่อก่อให้เกิดความบันเทิงจึงเป็นที่นิยมของคนทุกวัยและในปัจจุบันวรรณกรรมเพลงมีบทบาทสังคมเป็นอย่างมาก เพราะเป็นวรรณกรรมที่เข้าถึงได้ง่ายสามารถสื่อสารได้หลายช่องทาง มีความไพเราะที่การจากท่วงทำนองและเครื่องดนตรีต่างๆเป็นความบันเทิงที่เกิดจากการฟังจึงเข้าถึงคนได้ทุกระดับและทุกวัย ทั้งคนกลุ่มที่มีความรู้สูงและกลุ่มคนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ซึ่งทำให้เพลงนั้นสามารถเข้าถึงผู้ฟังได้ในทุกชนชั้น จรูญรัตน์ สุวรรณภูลิทธิ (2531) ได้กล่าวให้ความหมายไว้ว่า

1. เพลง คือ สัญลักษณ์แท้จริงของความหลัง
2. เพลง เป็นตัวแทนของเหตุการณ์บางยุคบางสมัย เป็นภาพแห่งระสนิยม และสายสัมพันธ์ของมวลมนุษย์ในอดีต
3. เพลงเป็นข้อมูลที่ประมวลเหตุการณ์ และความประทับใจแต่หนหลังให้สู่ความทรงจำของผู้ฟังได้เสมอ ไม่ว่าจะยามรัก ยามเศร้า คิดถึง ยินดี ชมขวัญ ปลุกใจให้ฮึกเหิม ปลอบใจให้หายเศร้า หรือเร่งเร้าให้รีบเร่งสดใส
4. เพลงเป็นภาษาทัศนลักษณะที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมอันงดงามของชาติปลุกฝังค่านิยมและสร้างทัศนคติของคนในสังคม

นอกจากเพลงจะทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงแล้วปรานี วงษ์เทศ ได้ให้ความหมาย บทบาทและหน้าที่ของเพลงที่มีต่อสังคม ไว้ว่า

1. เพลงจะทำหน้าที่เป็นเสมือนกับตัวแทนของระบบสัญลักษณ์ในทางสังคมที่สะท้อนออกมาให้เห็นตามความเชื่อทางศาสนาและระบบชนชั้นในสังคม

2. เพลงมีหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการสนองตอบทางกายภาพ อาทิเช่น การรပ် การสงคราม การทำงาน ฯลฯ

3. เพลงเป็นเสมือนเครื่องควบคุมทางสังคม คอยรักษาบรรทัดฐานทางสังคมและชี้แนะระเบียบแบบแผนที่เหมาะสม รวมทั้งกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคมอีกด้วย

4. เพลงมีบทบาทในการรักษาสถาบันที่สำคัญทางสังคม เช่น ศาสนา ความเชื่อ ช่วยทำให้การประกอบพิธีกรรมมีเหตุผล และรักษาสัญลักษณ์ทางพิธีกรรม

ดังนั้นเพลงจึงมีอิทธิพลต่อผู้คนไม่มากนักน้อย และจะสังเกตได้ว่าในประเทศไทยเวลายามเทศกาลต่างๆก็มักมีเพลงเกี่ยวกับเทศกาลนั้นๆเปิดให้ฟัง เพื่อให้ผู้คนรับรู้และเข้าร่วมเทศกาล เพลงไม่ได้ปรากฏใช้เฉพาะในเทศกาลหรืองานรื่นเริงเท่านั้น เพลงยังได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้คนนิยมใช้เพื่อแสดงความรู้สึกต่อกันและกัน ซึ่งจะพบว่าในวันสำคัญของประเทศไทยก็มักจะมีเพลงเข้ามาเป็นสื่อแทนความรู้สึกร่วมอยู่ด้วย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับครู เพื่อศึกษามุมมองต่างๆที่คนในสังคมมองอาชีพครูว่าเป็นเช่นไรและนอกจากเพลงแล้วผู้ศึกษายังนำคำขวัญวันครูมาศึกษาในเรื่องหน้าที่ของครูด้วย เนื่องจากราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ “คำขวัญ” ไว้ว่า “ถ้อยคำที่แต่งขึ้นเพื่อเตือนใจหรือเพื่อให้เป็นสิริมงคล ซึ่งถ้อยคำหรือข้อความเหล่านั้นล้วนแต่เป็นคำคล้องจอง หรือบทกลอนสั้นๆ” ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นได้ถึงความคาดหวังในการปฏิบัติหน้าที่ของครู และเนื้อหานั้นสามารถนำมาเชื่อมโยงกันได้ ผู้ศึกษาจึงนำมาศึกษารวมไว้ในครั้งนี้ด้วย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนของครูและคุณค่าที่คนในสังคมตีค่าของครูที่สะท้อนผ่านบทเพลงเกียรติยศ เทิดเกียรติคุณครูและคำขวัญวันครู

สมมติฐานในการศึกษา

สมมติฐานในการศึกษาคือ เพลงของบทเพลงเกียรติยศ เทิดเกียรติคุณครูสามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าคนในสังคมให้คุณค่าของความเป็นครูอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. บทเพลงเกียรติยศ เทิดเกียรติคุณครูจากเว็บไซต์ครูสภา จำนวน ๑๒ เพลง ดังนี้

พระคุณที่สาม ไครหนอใคร เทียนส่องฟ้า พระคุณครู ครู ดวงเทียนแห่งปัญญา เรือจ้าง แม่พิมพ์
ของชาติ กระบี่บนพานทอง ค่าควรเมือง ครูผู้ให้คุณ ไม่เรียวครู

2. คำขวัญวันครูตั้งแต่ปี 2522 – 2558 จำนวนทั้งสิ้น 34 คำขวัญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบถึงลักษณะของครูที่สะท้อนผ่านบทเพลงที่เกิดขึ้นเกียรติคุณครู และการให้คุณค่าแก่ครูที่ปรากฏ
อยู่ในเพลง

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “ภาพสะท้อนของครูจากเพลงที่เกิดขึ้นเกียรติคุณครูและคำขวัญวันครู” มี
วัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาภาพสะท้อนของครูและคุณค่าที่คนในสังคมตีค่าของครูที่สะท้อนผ่านบทเพลง
เกียรติยศ เกิดเกียรติคุณครูคำขวัญวันครู ซึ่งการศึกษามีผลดังต่อไปนี้คือ

1. คำที่บ่งบอกความเป็นครู จากการศึกษพบว่าครูถูกเปรียบให้เป็นทั้งในสิ่งที่มีชีวิตและ
สิ่งไม่มีชีวิต ดังต่อไปนี้

พ่อแม่

พระคุณครู มากมายล้ำค่า **ดุจบิดรมารดาคนที่ สอง**(เพลงพระคุณครู)

เป็นช่างตีเหล็ก

เปรียบเหล็กนั้น นั่นคือตัวเด็กและตัวช่างเหล็กนั้น **นหรือก็คือคุณครู**(เพลงกระบี่บน
พานทอง)

เทียน

เทียนที่ เรืองแสงส่องคือแสงทองส่องทาง เปล่งประกาย ยอมละลายให้สว่าง คนหลง
ทาง เห็นทางที่แสง (เพลงเทียนส่องฟ้า)

ไ้คุณครู**ตั้งเทียนสว่าง** ท่องนำทางสรรค์สร้างปัญญา ภาคเพียรศิษย์เรียนวิชาจึงร้อย
มาลารำลึกถึงครู (เพลงดวงเทียนแห่งปัญญา)

เรือจ้าง

พระคุณที่สาม งดงามแจ่มใส แต่ว่าใครหนอใครเปรียบเปรยครู่ไว้ว่าเป็นเรือจ้าง (เพลงพระคุณที่สาม)

ครูดังเรือจ้างออกแรงแจวอย่างอดทน ครูนั่นคือบุคคลสมควรรูชา (เพลงครู)

มองดูเรือจ้างที่กลางลำน้ำส่งคนช่างจากท่าเข้าไปหาฝั่งแดดลมร้อนจำอ่อนล้ากำลังเมื่อแจวถึงฝั่ง ศิษย์ดีทุกผู้ควรรู้คุณเรือเชิดชูทุกเมื่อยึดมั่นกตัญญูตา (เพลงไม้เรียว)

ครูเราคือเรือจ้างพำนำทางให้ศิษย์ไปสู่แดนศรีวิไลถึงจะไกลก็ทนเอา (เพลงเรือจ้าง)

แม่พิมพ์

แสงเรืองๆที่ส่องประเทืองไปทั่วเมืองไทยคือแม่พิมพ์อันน้อยใหญ่ไฉ่ครูไทยในแดนแหลมทอง (เพลงแม่พิมพ์ของชาติ)

จากการศึกษาพบว่าคำที่ใช้มาเปรียบนั้นจะแสดงให้เห็นได้ถึงว่าคุณเป็นผู้มีพระคุณเป็นผู้ให้กำเนิดทางปัญญา โดยเห็นได้จากการเปรียบครูดังพ่อแม่คนที่สอง แสดงให้เห็นได้ถึงความเสียสละและการทำงานหนัก รวมไปถึงการเป็นแบบอย่างที่ดี ความเสียสละเห็นได้จากการที่เปรียบครูเหมือนเทียนเนื่องจากการให้แสงสว่างของเทียนนั้นเทียนแต่ละแท่งจะถูกหลอมละลายเพื่อให้แสงสว่างดังนั้นครูดังเปรียบเสมือนผู้ที่เสียสละตัวเองเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น

ความเหน็ดเหนื่อยอย่างหนักของอาชีพครูได้สะท้อนผ่านความเปรียบในฐานะที่ครูเป็นเรือจ้าง เนื่องจากอาชีพเรือจ้างเป็นอาชีพที่ต้องใช้กำลังมาก ทดร้อน ทนหนาว เป็นอาชีพที่มีความยากลำบากและต้องส่งผู้โดยสารให้ถึงฝั่งอย่างปลอดภัย การที่สังคมไทยมองครูเป็นเรือจ้างเนื่องจากมองว่าครูมีหน้าที่ที่ต้องส่งลูกศิษย์ไปให้ถึงความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเหมือนเรือจ้างที่ต้องคอยรับส่งผู้คนที่ให้ถึงฝั่งอย่างปลอดภัย การศึกษาจะพบการเปรียบครูเป็นเสมือนเรือจ้างมากที่สุด ทั้งนี้เป็นการแสดงให้เห็นได้ว่าคนไทยนั้นสามารถเชื่อมโยงความเหมือนของสิ่งที่คุณเคยกับสิ่งต่างๆได้ดี และเป็นการสะท้อนให้เห็นได้ว่าสังคมไทยในอดีตนั้นผู้คนมีความผูกพันกับน้ำ เรือจ้างจึงเป็นสิ่งที่มีความคุ้นเคยกับเป็นอย่างดีจึงนิยามที่จะเปรียบครูเหมือนเรือจ้าง ซึ่งในปัจจุบันมุมมองหรือมโนทัศน์นี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปจะเห็นได้จากหากค้นหาคำว่า “เรือจ้าง” ในอินเทอร์เน็ตจะพบบทความหลายๆบทความที่มีมุมมองความว่าเรือจ้างที่เปลี่ยนไปเริ่มมีการ

ตีความคำคำนี้ในมิติใหม่ๆมากขึ้นซึ่งอาจมองความการเปรียบครู่ว่าเป็นเรือจ้างคงไม่เหมาะเนื่องจากเป็นการให้คุณค่าที่อาจจะน้อยค่าเกิดไปสำหรับคำว่าครู ดังเห็นได้จาก **พระคุณที่สาม งดงามแจ่มใส แต่ว่าใครหนอใครเปรียบเปรยครู่ไว้ว่าเป็นเรือจ้าง (เพลงพระคุณที่สาม)** จากเพลงเมื่อตีความแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นมุมมองที่ต่างจากเดิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของคนในสังคม ทั้งนี้ อาจจะเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตความเป็นอยู่จึงทำให้มุมมองของคนในแต่ละสมัยนั้นต่างกันออกไป ซึ่งคนในปัจจุบันอาจจะมีโอกาสเข้าใจได้ถึงความหมายที่คนในรุ่นก่อนได้ให้ความหมายหรือประเมินค่าไว้ได้ แต่อย่างไรก็ตามจากเพลงเกียรตินาค เทิดเกียรติคุณครูนี้อีกก็แสดงให้เห็นได้ว่า สังคมไทยนั้นมองว่าครูเป็นอาชีพที่ต้องทำงานหนัก เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นผู้เสียสละที่ยิ่งใหญ่

2.หน้าที่ของครู จากการศึกษาพบว่าครูอยู่ในฐานะของผู้ให้ ผู้สร้างเด็กและผู้สร้างชาติ

ให้ความรู้ซึ่งเป็นผู้ที่ให้ความเจริญทางปัญญาคือวิชาความรู้ และให้ความเจริญทางจิตใจคือการสั่งสอนให้ลูกศิษย์เป็นคนดี มีศีลธรรม

ครูบาอาจารย์ที่ท่านประทานความรู้มาให้อบรมจิตใจให้รู้ผิดชอบชั่วดี(เพลงพระคุณที่สาม)

ครูให้ความรู้คุณธรรมพร่ำสอนเจ้จุนให้รักแท้อบอุ่นหวังศิษย์ก้าวเดินจำเรียวก้าวไกล (เพลงพระคุณครู)

ใครหนอใครใช้พ่อแม่ดูแลห่วงใย ใครหนอใครอบรมบ่มนิสัยไม่ระอา ก ไก่ ถึง ฮ นกฮูกใครฝังปลูกท่องบ่นเล่าหนา ก ข หรือ ก กา เขียนอ่านผ่านมารู้ได้เพราะใคร (เพลงใครหนอใคร)

เหมือนพ่อแม่คอยห่วงใย รักใคร่ให้ความเกื้อหนุน สั่งสอนการุ่น เมตตาคุณศิษย์ทั้งน้อยใหญ่ให้เรียนรู้ค่าแห่งความดี ชวนนำชี้นบนทางก้าวไป ส่งเสริมด้วยความจริงใจ เชี่ยวชาญให้รอบรู้วิชา(เพลงเทียนแห่งปัญญา)

ครูคือผู้ให้ความหวัง ครูชี้แนวทางการศึกษาครูคือผู้เปรียบด้วยศรัทธา ครูช่วยเสริมปัญญาพาก้าวไกล (เพลงครู)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นได้ว่าสังคมไทยยกย่องครูในฐานะของผู้ให้การสั่งสอนทั้งทางความรู้ และทางความคิด ดังนั้นสังคมไทยจึงคาดหวังว่าครูนั้นจะต้องเป็นคนดีและมีความรอบรู้อยู่เสมอๆ ความคาดหวังที่สังคมมอบให้อาชีพครูนั้นนอกจากจะสอนให้ลูกศิษย์มีความรู้ให้ได้แล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องเป็น คนดีมีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมด้วย สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยนั้นมีความผูกพันกับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม โดยเน้นปลูกฝังความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าสังคมไทยต้องการบุคลากรที่ มีความรู้และคุณธรรมควบคู่กันไปโดยฝากความหวังไว้กับอาชีพครู

สร้างชาติให้เจริญรุ่งเรือง

แม่เหน็ดเหนื่อยยากเพียงไหนไม่เคยบ่นให้ใครรู้ จิตใจเป็นครูเพราะผู้สร้างสังคมไทย
เปรียบเป็นแสงเทียนแห่งปัญญาส่องดวงตาให้ความสดใส ใจเขลาให้เบาบางไป **หวังสร้างไทยให้
วัฒนา** (เพลงเทียนแห่งปัญญา)

ชื่อของครูฟังดูก็รู้ชวนชื่นใจงานที่ทำก็ยิ่งใหญ่**สร้างชาติไทยให้วัฒนา** (เพลงแม่พิมพ์ของ
ชาติ)

อนาคตชาติจะวิลาศวิไลเลิศหรู ก็ด้วยมือครูมือช่างเหล็กสร้างเด็กให้ดี (เพลงกระบี่
บนพานทอง)

คุณครูสร้างชาติสอนคนฉลาดรอบรู้จดจำไว้อย่าได้ลบหลู่เกียรติครูสูงค่าควรเมือง (เพลง
ค่าควรเมือง)

ไม่เรียวของครูให้ความรู้และความสามารถ **มือครูสะอาด สร้างชาติให้สวยใสภา** (เพลง
ไม้เรียว)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมองว่าครูเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศโดยผ่านทาง ที่ครูให้การศึกษาคำรู้แก่ลูกศิษย์ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมมองว่าอาชีพครูนั้นเป็นอาชีพที่มีบทบาทสำคัญ ต่อสังคมและประเทศชาติจากการศึกษาเพลงนั้นจะพบว่าครูที่ปรากฏอยู่ในเพลงมีหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ และเป็นผู้ที่ส่งเสริมให้ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งจะแตกต่างการหน้าที่ของครูที่สะท้อนได้จากคำ ขวัญวันครูเนื่องจาก คำขวัญนั้นถูกแต่งขึ้นมาเพื่อให้ครูได้ระลึกถึงหน้าที่ของตนเองและส่งเสริมให้ครู พยายามปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์อย่างเต็มประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการสะท้อนให้เห็นความคาดหวังและ มุมมองที่แตกต่างกันออกไป หน้าที่และลักษณะของครูที่ได้จึงได้ถูกถ่ายทอดไว้ในคำขวัญวันครู ใน

บทความชิ้นนี้จึงจะขอยกหน้าที่ของครูที่สะท้อนจากคำขวัญของวันครูในแต่ละปีมาแสดงตัวอย่างไว้ในนี้
ด้วย

จากคำขวัญวันครูตั้งแต่ปี 2522 – 2558 จำนวนทั้งสิ้น 34 คำขวัญ โดยพบภาพสะท้อนของครูจาก
คำขวัญวันครู ดังนี้

**ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจใน
การศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า** โดยพบคำขวัญที่มีลักษณะนี้อยู่ทั้งสิ้น 4 คำขวัญ
ดังนี้

- อนาคตของเด็กไทย อยู่ที่ความเอาใจใส่ของครูทุกคน (ดร.เกษม ศิริสัมพันธ์ พ.ศ.
2526)
- ครูเป็นผู้สร้าง ครูเป็นผู้ให้ความหวัง ครูเป็นพลังให้ให้ศิษย์เป็นคนดี (นายมารุต บุญนาค
พ.ศ. 2531)
- ครูคือผู้อุทิศทั้งชีวิตและจิตใจ ส่งเสริมเพิ่มพูนให้เยาวชนเป็นคนดี (พลเอกมานะ รัตน
โกเศศ พ.ศ. 2533)
- อุทิศเวลา รักษาคุณธรรม ชี้นำประชาธิปไตย สร้างเด็กไทยให้เป็นคนดี (นาย
สัมพันธ์ ทองสมัคร พ.ศ.2538)

**ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์
อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ** โดยพบคำขวัญที่มีลักษณะนี้อยู่ทั้งสิ้น 9 คำขวัญ
ดังนี้

- ครูคือผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าต่อการพัฒนาชาติให้ก้าวหน้า และอยู่รอด
ปลอดภัย (นายชวน หลีกภัย พ.ศ.2529)
- ครูเป็นผู้สร้าง ครูเป็นผู้ให้ความหวัง ครูเป็นพลังให้ศิษย์เป็นคนดี (นายมารุต บุญนาค
พ.ศ.2531)
- ครูคือผู้สร้างสรรคให้เยาวชนของชาติเป็นพลเมืองดี(พลเอกมานะ รัตนโกเศศ พ.ศ.2534)

- ครูคือ ผู้ให้ ผู้สร้าง ผู้พัฒนา และผู้นำเยาวชนของชาติ (ดร.ก่อ สวัสดิ์ พาณิชย์ พศ. 2535)
- ครูสร้างศิษย์ ด้วยมิตรและน้ำใจ ครูคือผู้ให้ เพื่อเยาวชนไทยได้พัฒนา (นายสุขวิช รังสิตพล พ.ศ.2540)
- ครูเป็นผู้นำทางปัญญา ชี้นำประชาธิปไตย สร้างเด็กไทยให้เป็นคนดี (นายชุมพล ศิลปอาชา พ.ศ.2541)
- ครูเป็นผู้เบิกทางแห่งปัญญา (นายบัญญัติ เกสรทอง พ.ศ.2542)
- ครูให้ความรู้ ควบคู่จรรยา ปวงชนทั่วหล้า น้อมบูชาครู (นางสมปอง สายจันทร์ พ.ศ. 2546)
- ครูสร้างคนดี เป็นศรีแผ่นดิน ทวีถิ่นศรัทธา บูชาคุณครู (นางนฤมล จันทะรัตน์ พ.ศ. 2552)

ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจโดยพบคำขวัญที่มีลักษณะนี้อยู่ทั้งสิ้น 5 คำขวัญ ดังนี้

- ครูดีมีวินัย และคุณธรรม ย่อมโน้มให้เยาวชนเป็นพลเมืองดี (นายมารุต บุญนาค พ.ศ. 2530)
- ครูคือผู้ให้ ผู้สร้าง ผู้พัฒนา และผู้นำเยาวชนของชาติ (ดร.ก่อ สวัสดิ์ พาณิชย์ พศ. 2535)
- ครูคือ ผู้มีคุณธรรม ชี้นำประชาธิปไตย สร้างเด็กไทยให้เป็นคนดี (นายสัมพันธ์ ทองสมัคร พ.ศ.2537)
- อุทิศเวลา รักษาคุณธรรม ชี้นำประชาธิปไตย สร้างเด็กไทยให้เป็นคนดี (นายสัมพันธ์ ทองสมัคร พ.ศ.2538)
- ครูต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครู และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (นายสมศักดิ์ ปรินานันท์กุล พศ.2543)

ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ โดยพบคำขวัญที่มีลักษณะนี้อยู่ทั้งสิ้น 2 คำขวัญ ดังนี้

- ครูเป็นผู้สร้าง ครูเป็นผู้ให้ความหวัง ครูเป็นพลังให้ศิษย์เป็นคนดี (พลเอกมานะ รัตนโกเศศ พ.ศ.2531)
- ครูคือผู้อุทิศทั้งชีวิตและจิตใจ ส่งเสริมเพิ่มพูนให้เยาวชนเป็นคนดี (พลเอกมานะ รัตนโกเศศ พ.ศ. 2533)

ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ โดยพบคำขวัญลักษณะนี้ จำนวน 1 คำขวัญ

- ครูสร้างศิษย์ ด้วยมิตรและน้ำใจ ครูคือผู้ให้ เพื่อเยาวชนไทยได้พัฒนา (นายสุชวิษ รังสิตพล พ.ศ.2540)

ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ โดยพบคำขวัญลักษณะนี้จำนวน 5 คำขวัญ ดังนี้

- ครูดีมีจรรยา มุ่งค้นคว้าเพื่อพัฒนาเด็กไทย(พลเอกมานะ รัตนโกเศศ พ.ศ.2532)
- ครูคือ ผู้มีคุณธรรม ชี้นำประชาธิปไตย สร้างเด็กไทยให้เป็นคนดี (นายสัมพันธ์ ทองสมัคร พ.ศ.2537)
- อุทิศเวลา รักษาคุณธรรม ชี้นำประชาธิปไตย สร้างเด็กไทยให้เป็นคนดี (นายสัมพันธ์ ทองสมัคร พ.ศ.2538)
- ครูเป็นผู้นำทางปัญญา ชี้นำประชาธิปไตย สร้างเด็กไทยให้เป็นคนดี (นายชุมพล ศิลปอาชา พ.ศ.2541)
- สร้างคนสร้างชาติ สร้างศาสตร์ก้าวหน้า สร้างภูมิปัญญา ขอบุชาครู (นายสุเทพ วิเศษศักดิ์ ศรี พศ.2545)

ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีผู้มีจรรยาบรรณและคุณธรรมอยู่เสมอ โดยพบคำ
ขวัญลักษณะนี้จำนวน 5 คำขวัญ ดังนี้

- เป็นครูต้องยึดถือคุณธรรมของครู (ดร.ก่อ สวัสดิ์ พาณิชย์ พศ.2523)
- ครูดี มีจรรยา มุ่งค้นคว้าเพื่อพัฒนาเด็กไทย (พลเอกมานะ รัตนโกเศศ พ.ศ.2532)
- ครูต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครู และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (นาย
สมศักดิ์ ปรีศนายนันทกุล พศ.2543)
- ครูให้ความรู้ ควบคุมจรรยา ปวงชนทั่วหล้า น้อมบูชาครู (นางสมปอง สายจันทร์ พ.ศ.
2546)
- ครูดีเป็นศรีแผ่นดิน ศิษย์ทั่วถิ่นศรัทธาบูชาครู (นางพรรณนา คงสง พ.ศ.2549)

ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ โดยพบคำขวัญลักษณะนี้จำนวน 6 คำ
ขวัญ ดังนี้

- ครูคือนักพัฒนา และรักษาสิ่งแวดล้อม (นายสัมพันธ์ ทองสมัคร พ.ศ.2536)
- สร้างชาติ สร้างคน ผลงานของครู ทั่วโลกรับรู้ เชิดชูบูชา (นายประจักษ์ เสด์เทมิ พ.ศ.
2543)
- พระคุณครูยิ่งใหญ่ สร้างไทยให้พัฒนา ขอบูชาคุณครู (นางสาวสุทิสรา ธนบดีไพบุลย์
พ.ศ.2544)
- สร้างคนสร้างชาติ สร้างศาสตร์ก้าวหน้า สร้างภูมิปัญญา ขอบูชาครู (นายสุเทพ วิเศษ
ศักดิ์ ศรี พศ. 2545)
- ครูคือพลังสร้างแผ่นดิน ไทยทุกถิ่นน้อมบูชาพระคุณครู (นางสาวพรทิพย์ ศุภกา พ.ศ.
2547)
- ครูสร้างคน สร้างชาติ ด้วยศาสตร์ศิลป์ ทั่วแผ่นดินศรัทธาบูชาครู (นายประจักษ์ ใจ
เพชร พ.ศ.2548)

**ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรม
ไทย พบคำขวัญลักษณะนี้จำนวน 2 คำขวัญ ดังนี้**

- ครูชี้ทางสร้างสรรค์ภูมิปัญญา ชนเชิดบูชาพระคุณครู (นางเยี่ยมเกี่ยว แซ่เล่า พ.ศ. 2542)
- สร้างคน สร้างชาติ สร้างศาสตร์ก้าวหน้า สร้างภูมิปัญญา ขอบุชาครู (นายสุเทพ วิเศษศักดิ์ ศรี พศ. 2545)

จากการศึกษานั้นแสดงให้เห็นได้ว่าสื่อที่มีวัตถุประสงค์ต่างกันจะสะท้อนมุมมองแตกต่างกันตามไปด้วย คำขวัญนั้นเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าสังคมมองว่าครูที่ดีต้องปฏิบัติตนอย่างไร สังคมมีความคาดหวังทั้งต่อตัวครูและผลผลิตที่ได้จากอย่างมาก โดยจากคำขวัญพบว่าครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์ อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับหน้าที่ของครูที่ปรากฏอยู่ในเพลง ยิ่งเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่าสังคมคาดหวังว่าครูจะต้องทำให้ลูกศิษย์นั้นทั้งเก่งและดีให้ได้ ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจจะเกี่ยวข้องกับเรื่องวัฒนธรรมทางศาสนา เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ของประเทศนั้นนับถือศาสนาพุทธดังนั้นเรื่องความดีจึงเป็นส่วนหนึ่งที่คุณจำเป็นต้องปลูกฝังให้แก่ลูกศิษย์เพราะสังคมไทยมีเรื่องศีลธรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต จึงจะเห็นร่องรอยความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมปรากฏอยู่กับความคาดหวังจากครูและเด็กอยู่ด้วย

3. คำที่สื่ออารมณ์ความรู้สึก

มุมมองจากลูกศิษย์ที่มีต่อครู

ผู้มีพระคุณ

ครูมีบุญคุณจึงขอเทิดทูลเอาไว้เหนือเกล้าท่านสอนพวกเราอบรมพวกเราไม่เว้น(เพลงพระคุณที่สาม)

พระคุณครู มากมายล้ำค่าดุจบิดมารดาคนที่สองพระคุณครู เลิศล้ำเรื่องรอง สร้างศิษย์ทั้งผอง เพิ่มพูนภูมิปัญญาพระคุณครู เปี่ยมล้นยิ่งใหญ่ สร้างหลักชัยให้ศิษย์สมปรารถนาพระคุณครู เปรียบปานดินฟ้า ดุจดั่งมหานครที่ศิษย์ซึ่งพระคุณ(เพลงพระคุณครู)

ครูคือผู้ห่วงใยให้ศิษย์ดี **ครูคือผู้มีพระคุณ**ค่อยเมตตา ครูยอมอุทิศกายใจแหวะเวลา ครูหวังเพียงว่าศิษย์ก้าวหน้าไกล (เพลงครู)

ผู้เสียสละ

ท่านอุทิศไม่คิดถึงความยากเย็นสอนจนรู้จัดเจน ใฝ่แน่น ใฝ่แะมิได้อำพราง (เพลงพระคุณที่สาม)

ครูคือผู้ห่วงใยให้ศิษย์ดี **ครูคือผู้มีพระคุณ**ค่อยเมตตา ครูยอมอุทิศกายใจแหวะเวลา ครูหวังเพียงว่าศิษย์ก้าวหน้าไกล(เพลงครู)

เป็นผู้หวังดีมีความเมตตาอยู่เสมอ

พลาดจากความจริง ยิ่งเห็นว่าผิดทางมี**ใคร**ไหนบ้างแนะนำแนวทางอย่าง**ครู** (เพลงพระคุณที่สาม)

กราบคารวะ ระลึกพระคุณความดี **ครูผู้ปราณี ครูผู้เมตตา**การุญ (เพลงพระคุณครู)

ครูคือผู้ห่วงใยให้**ศิษย์ดี** **ครูคือผู้มีพระคุณ**ค่อยเมตตา ครูยอมอุทิศกายใจแหวะเวลา ครูหวังเพียงว่าศิษย์ก้าวหน้าไกล (เพลงครู)

สิ่งที่ศิษย์ที่ติจำเป็นจะต้องปฏิบัติต่อครู

ครูมีบุญคุณจึง**ขอเทิดทูล**เอาไว้เหนือเกล้า ท่านสอนพวกเราอบรมพวกเราไม่เว้น (เพลงพระคุณที่สาม)

พระคุณครู สถิตย์กลางใจ **ศิษย์เทิดทูนไว้**พร้อมทดแทน**พระคุณครู** (เพลงพระคุณครู)

บุญเคยทำมาแต่ปางใด ไฉนเรายกให้ท่านตั้ง**ใจกราบกราน**ระลึกคุณท่านกตัญญู (เพลงพระคุณที่สาม)

ครูดังเรือจ้างออกแรงแจวอย่างอดทน **ครูนี้** นคือบุคคลสมควรบูชา(เพลงครู)

ศิษย์ดีทุกผู้ควรรู้คุณเรือ**เชิดชูทุกเมื่** **อัยตม** นกตัญญูตๆเพลงไม่เรียว)

ความปรารถนาจากครูต่อศิษย์

วอนสายลมพริ้วผ่าน วานถามดาวเด่นนภา เป็นห่วงคนปั่นดาว หรือเปล่าหนา **เพียงสัญญา จะรักดี ก็สุขใจเพียงสัญญา จะรักดี ก็สุขเฮย(เพลงเทียนส่องฟ้า)**

ครูให้ความรู้คุณธรรมพร้าสอนเจือจุน ให้รักแท้อบอุ่นหวังศิษย์ก้าวเดินจำเรียวก้าวไกล (เพลง **พระคุณครู**)

ครูคือผู้ห่วงใยให้ศิษย์ดี ครูคือผู้มีพระคุณคอยเมตตา ครูยอมอุทิศกายใจแหวะเวลา **ครูหวังเพียงว่าศิษย์ก้าวหน้าไกล** (เพลงครู)

ครูสุขสุดสันต์ปองมิดทุกอันได้ดี และบางอันมีเป็นกระบี่บนพานทอง(เพลงกระบี่บนพานทอง)

มารดาให้ชีวิต ครูอุทิศให้วิชา ชี้อ่างส่องปัญญาศิษย์ก้าวหน้า**ครูภูมิใจ** (เพลงเรือจ้าง)

หวังสิ่งเดียวคือขอให้เด็กของไทยในผืนธานี**ด้มีความรู้เพี** ่อช่วยเชิดชูไทยให้ผ่องศรี**ครูก็ภูมิใจที่** สมความเหนื **อยยากตรากตรำ**(เพลงแม่พิมพ์ของชาติ)

ความปรารถนาที่ศิษย์มีต่อครู

โรคและภัยอย่าหมายแผ้วพาน**คุณครูขอกุศลผลบุญคำฐ** ให้**ครูเป็นสุขชั่ว วนิรันดร์**(เพลง **พระคุณที่สาม**)

จากการศึกษาคำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกสะท้อนให้เห็นได้ว่าสังคมไทยมองว่าครูนั้นเป็นผู้ที่มีพระคุณ เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความเสียสละเป็นอย่างมา และต้องเป็นผู้ที่มีความเมตตาซึ่งได้รับยกย่องอยู่เสมอว่าเป็นผู้ให้โดยที่ไม่หวังผลตอบแทนโดยเพลงแต่ละเพลงได้สะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จของลูกศิษย์แต่ละคนนั้นสิ่งที่ตอบแทนที่ครูอยากจะได้รับ ดังนั้นศิษย์จึงควรจะระลึกและตอบแทนพระคุณครูซึ่งเรื่องบุญคุณนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สังคมไทยให้ความสำคัญ ความกตัญญูนั้นเป็นเครื่องหมายของคนดีดังนั้นเพลงจึงสะท้อนให้เห็นว่าสังคมและวัฒนธรรมไทยนิยมที่จะต้องตอบแทนและระลึกถึงบุญคุณของครูอยู่เสมอ

4.สะท้อนวิถีชีวิตของความเป็นครู

รักเกียรติ

เหนื **อยยากอย่างไร ไม่เคยบ่นไปให้ใครเขามองครูนี้** **นยังลำพอง ในเกียรติ** **ของตนเสมอมา**(เพลงแม่พิมพ์ของชาติ)

แม่เหน็ดเหนื่อยยากเพียงไหนไม่เคยบ่นให้ใครรู้(เพลงครูผู้ให้คุณ)

คุณภาพชีวิต

ชื่อของครูฟังกูรูชวณชื่นใจ งานที่ทำก็ยิ่งใหญ่สร้างชาติไทยให้วัฒนาฐานะของครูใครๆ ก็รู้ว่าด้อยหนักหนายังสู้ทนอุทิศส่ำห้ำสอนศิษย์มาเป็นหลายปี

จากการศึกษาภาพสะท้อนของวิถีชีวิตครูเล็กน้อย แต่ได้แสดงให้เห็นถึงความยากลำบากของอาชีพครู ครูที่สะท้อนให้เห็นนั้นมักจะรักรักเกียรติของตนและอดทนต่อความยากลำบาก ซึ่งจากการศึกษามาข้างต้นจะเห็นได้ว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติ มีการให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของครูต่างๆ ซึ่งความเป็นอยู่หรือฐานะของครูจึงน่าจะเป็นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ดีให้ส่นกับคุณค่าและหน้าที่ที่คนในสังคมตีค่าและคาดหวังไหว แต่ในเพลง “แม่พิมพ์ของชาติ” ได้สะท้อนให้เห็นได้ถึงคุณภาพชีวิตที่มีฐานะไม่ดีนัก ซึ่งเป็นการนำเสนอให้เห็นได้ถึงความเป็นไปของสังคมไทยที่มักจะยกย่องครู แต่ครูกลับมีชีวิตที่ยากลำบากและความจริงแล้วเราอาจจะให้ความสำคัญกับครูน้อยไป ซึ่งเพลงเกี่ยวกับครูมักจะสะท้อนครูในชนบทจึงทำให้เห็นถึงความเสียสละของอาชีพครู

เพลงเพลงเกียรติยศ เทิดเกียรติคุณครู และคำขวัญวันครู นั้นเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าสังคมไทยนั้นมีมุมมองและมีความคาดหวังต่อสิ่งต่างๆอย่างไรบ้าง ครูสำหรับคนไทยจึงดูเหมือนจะเป็นอาชีพที่มีความลำบากแต่เป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้สร้างที่แม้คุณภาพชีวิตจะไม่ดีก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามเพลงนั้นได้สะท้อนความเป็นไทยในเรื่องการบูชาครู ซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยยึดถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน โดยจะเห็นว่าไม่ว่าจะทำกิจการใดๆคนไทยนิยมที่จะกล่าวบูชาครูก่อน ซึ่งการยกย่องครูที่ปรากฏอยู่ในเพลงนั้นเป็นการสะท้อนให้เห็นได้ถึงความเป็นไทย

อ้างอิง

ดวงกมล บางชวด. (2554). การถ่ายทอดบทเพลงไทยสากลประเภทเพลงปลุกใจเพื่อเสริมสร้างสำนึกความรักชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา, สาขาวิชาพัฒนาศึกษา

เนตรนภา ยิวเหี้ยง. (2553). ลักษณะเด่นในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ สลา คุณวุฒิ, วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สาขาวิชาภาษาไทย

ประจักษ์ สังกะเสน. (2540). เพลงปลุกใจของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยมหิดล, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา